genç sinema

DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

genç sinemacıların bildirisi

SAYI 1 EKİM 1968 1 LİRA

BİLDİRİ

GENÇ SİNEMA ELLİ YILLIK BİR DENEYDEN SONRA TÜRKİYEDE SİNEMA OLAYININ YENİDEN VE KÖKTEN ELE ALINMASI GEREKTİĞİ KANISINDADIR. BU HESAPLAŞMANIN TEK AMACI DEVRİMCİ, HALKA DÖNÜK VE BAĞIMSIZ BİR SİNEMANIN YARATILMASIDIR.

BU AMAÇLA AŞAĞIDAKİ TEMEL SORUNLARI GÖZÖNÜNDE TUTARAK, BİLİNÇLENEN HALKIN VE DEVRİMCİ EYLEMİN PARALELİNDE BİR SİNEMANIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ VE HALKA ULAŞTIRILMASI YOLUNDA ÇABA GÖSTERECEĞİMİZİ BİLDİRİRİZ.

1. SANATIN TOPLUMUN İÇİNDE, ONUNLA BİRLİKTE OLUŞTUĞU, TOPLUMDAN AYRI DÜŞÜNÜLEMEZ OLDUĞU BİR KEZ DAHA AÇIKLANMALI; HALK KAVRAMI YENİDEN TANIMLANMALI; HALK İÇİN VE HALK ADINA DEYİMLERİ AYDINLATILMALI; HALK KAVRAMINDAN AMACIN EMEKÇİ SINIF DEMEK OLDUĞU BELİRTİLMELİDİR.

2. GENÇ SİNEMA VAROLAN BU SİNEMA DÜZENİNE KARŞI ÇIKAR. ONUN İÇİNDE BULUNDUĞU TOPLUMSAL DÜZENE KARŞI ÇIKTIĞI GİBİ. ÇÜNKÜ HER İKİ DÜZEN DE İNSANI AÇIKLAMAKTAN, İNSANI AMAÇLAMAKTAN UZAK DÜŞMÜŞTÜR. HALKI HEM MADDİ HEM DE MANEVİ YANIYLA SÖMÜRMEKTEN ÖTE BİR AMACI YOKTUR. GENÇ SİNEMA BU YÜZDEN BAĞIMSIZ OLMALI, HİÇ BİR KOŞUL VE NEDENLE TEMEL İLKELERİNDEN ÖDÜN VERMEMELİDİR.

3. GELENEKSEL KÜLTÜRÜN, YABANCI KÜLTÜRLER GİBİ ANCAK DEVRİMCİ BİR PERSPEKTİFLE BAKILDIĞINDA YARARLI OLABİLECEĞİ KESİNLİKLE ANLAŞILMALI VE ANLATILMALI, BİRİKMİŞ DEĞERLER DEVRİMCİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMELİDİR. GENÇ SİNEMA BUGÜNÜN İNSANINI İNCELERKEN, ONA BAKARKEN YENİ DEĞERLERE SAHİP YENİ BİR İNSANI GÖRÜR VE ONU OLUMLU YA DA OLUMSUZ EYLEMLERİYLE BİR BÜTÜN OLARAK ELE ALIR.

GENÇ SİNEMA ÖZÜ VE BİÇİMİ DEVRİMCİ AÇIDAN VE BİR ARADA DÜŞÜNÜR. BU KAVRAMLARIN BİRBİRİNDEN AYRILMAZ OLDUĞUNA İNANIR.

4. GENÇ SİNEMA YERYÜZÜNDEKİ BÜTÜN YEŞİLÇAMLARA KESİNLİKLE KARŞIDIR. YERYÜZÜNÜN NERESİNDE OLUNURSA OLUNSUN GERÇEKTE BİR TEK DÜŞMAN VARDIR. BU ANLAMDAKİ EVRENSELLİK ULUSALLIK DÜŞÜNCESİYLE ELELEDİR. GENÇ SİNEMA SAĞLAM, YERİNE OTURMUŞ VE GRÇEK SANAT DEĞERLERİ TAŞIYAN BİR ULUSAL YAPITIN KENDİLİĞİNDEN EVRENSEL BOYUTLAR KAZANACAĞINA İNANIR.

5. SİNEMACININ KENDİ ÜLKESİNİN GERÇEKLERİNE EĞİLMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU KESİNLİKLE BELİRTİLMELİDİR. ANCAK GENÇ SİNEMA BU GERÇEKLERİN SANAT ESERLERİNE YANSIYIŞINDAKİ HER TÜRLÜ BAĞNAZLIĞA VE DOGMATİZME KARŞIDIR. SANATÇI ESERİNİ ÖZGÜR BİR BİÇİMDE YARATIR.

BU AMAÇLARA YÖNELMİŞ BİR SAVAŞI VEREBİLMEK İÇİN BİR ÖRGÜTÜN GEREKLİLİĞİNİN KAÇINILMAZ OLDUĞUNA İNANIYORUZ. DERGİ BİR ORTAMDIR, ÖNEMLİ VE ASIL OLAN YAPITLARDIR VE BU YAPITLARIN HALKA ULAŞTIRILMASIDIR. GERÇEK BİLDİRİYİ DE YAPITLAR ORTAYA KOYACAKTIR.

GENÇ SİNEMAYI EYLEMİN İLK ADIMI OLARAK YAYINLIYORUZ.

GENÇ SİNEMACILAR

ÜSTÜN BARIŞTA

ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU

1 — ANA SORUNLAR :

Türkiye'de «Yeni Sinema»nın ve onu gerçekleştirecek olan «Genç Sinemacılar»ın temel sorunları belirgin çizgileriyle **siyasal, estetik ve ekonomik'**dir.

Siyasaldır, çünkü :

Türkiye'nin tarihsel dialektik gelişiminin şu sıralar vardığı ve içinde bulunduğu dönem bilimsel bir sınıf kavramının halk yığınlarınca da benimsendiği bir dönemdir. Siyasal örgütler, ister istemez ve giderek belirli sınıfların

siyasal örgütleri olmuşlardır. Yani herkes yerini almıştır. Ulusal kavramların anlamları bütünüyle değişmiş ve ülkede her yapılan işin, her üretilen ürünün ususal nitelikler taşımadığı gerçeği bilimsel olarak saptanmıştır. Değişik düşünüş ve çıkardaki insanların değişik ulusallık anlayışlarını sergiledikleri günümüzde daha kesin biçimleriyle görülüyor. Vaktiyle düşüncelerde soyut olarak belirlenen kimi önemli kavramlar artık somutlaştılar, elle tutulur oldular, yani gerçek değerlerine kavuştular. Örneğin, rengini belli etmeyen, bulanık bir «sömürü» kavramı «insanın insanı sömürmesi» kavramına dönüştü ilkin. «İnsanın insanı sömürmesi» kavramıysa «bir sınıfın öteki sınıfları sömürmesi» kavramına dönüştü hızla. Durum gelip buraya dayandı. Ve Cum! uriyetten bu yana Türk toplumu ilk kez gerçek bir «dinamik»e kavuşmuş oldu böylece. Bir çıkış noktası bu. Başlangıçta yalnızca düşünsel alanda gelişen ve benimsenen düşünceler, öğretiler ortaya çıkan yeni koşullar içinde ve hem de çık hızlı bir biçimde kendilerini eylemde de göstermeye başladılar. Doğrusu kendilerini eylemde buldular. Bugün değişik anlayışlı topluluklar alanlarda, sokaklarda düşüncelerini hep bir eylem içinde duyuruyorlar. Düşünce kavgasında «örgütlenme»nin anlaşılır önemi ve gereği günlük yaşayışta gösteriyor kendini işte. Bütün kişisel çabaların, örgüt kurulmamışsa, söz konusu kişiler ne güçte olurlarsa olsunlar, yetersiz kaldığını ülkemizin geniş tarihi de açık ve seçik olarak gösteriyor zaten. Durum bu gün de böyle. Öyleyse örgütlenmekten başka bir çıkar yol yok.

Bilindiği gibi, yakın zamana değin, toplumsal sorunların çözülmesi konusu üzerinde iki değişik ana görüş hüküm sürüyordu Türkiye'de. Biri, bu sorunların öncelikle ekonomik yoldan çözüleceği görüşüydü. Öteki ise öncelikle eğitimsel yoldan çözüleceği görüşü. Şimdi bunlara bir başka görüş, bir başka açı daha eklenmiş durumda, bütünleyici bir açı; her türlü sorunun öncelikle siyasal yoldan çözülmesi gerektiği. Bu bugün ülkedeki bütün devrımci düşünce ve güçlerin birleşik görüşüdür.

Estetiktir, çünkü :

Türkiye'de sinemanın doğru anlamda sinema sanatı bir geleneği yoktur. Günümüzdeki Türk Sineması da, üç-beş denemenin dışında, en azından dahi bir sanat yapma kaygısını duymamaktadır. Bu konuya hiç değinilmemiştir. Sinemanın öteki niteliklerinin yanında doğrudan doğruya bir sanat türü olduğu ve onu yaratanın da bir sanatçı olduğu olgusu unutulmaktadır. Bilindiği gibi, sinema da estetik bir düzeyin içindedir bütünüyle. Genel anlamda yazarsak, özgüllüğüdür bu onun. Sinemaya bu açıdan bakıldığında, öteki bütün sanatlarda olduğu gibi, ana sorunun estetik olduğu görülür. Gerek dramatık yapı sorunu, gerekse bütün biçimsel sorunlar birbirleriyle dolaylı ya da dolaysız olarak, sağlam ilişkilerle bir bütün içinde estetik bir düzeydedirler. Bir filim içeriği ve biçimiyle ancak ve ancak böyle bir düzey içinde oluşabilir. Genel anlamıyla «sinematografik» sözcüğü ve kavramı,

sinema sanatında estetik düzeyin getirdiği bütün özellik ve ögelerin bir filme yerleşmesi, orada yoğrulması ve onun içinde kristalize oluşu anlamındadır. Ama bu oluş sinema sanatına özgü, görünür-görünmez ama duyulur bir biçimdedir. Estetik düzeyin, insanın açıklanması düzeyleri içinde en dinamik olanlarından biri olduğunu ekliyelim. Estetik düzey sürekli bir gelişim, değişim içindedir ve gereksinir buna. Bu gelişim ve değişim olayı, uygulamada özellikle sanatçı tarafından göz önüne alınmazsa, ortaya bir takım estetik katılaşmalar kolaylıkla ortaya çıkabilir. Sanatların tarihi estetik düzeyin «donuklaşmış» katlarının örneklerini göstermektedir. Estetik düzeyin bu sözkonusu dinamiğini sağlıyan ögelerin en önemlilerinden biri, özellikle sinema sanatçısı için deneysel çalışmalarıdır. Ki türk sineması bu çeşit deneysel çalışmalardan bütünüyle yoksundur.

Böyle bir durumda, estetik sorun genç Türk sinemacısının karşısında bir kaya gibi dikilmektedir.
Ekonomiktir, çünkü:
Türkiyede bugünkü sinema piyasası dışında, bu piyasaya gerek kişisel yaratma özgürlüğünü gerekse bütünüyle sanatsal özgürlüğünü yitirmemek için girmiyen genç sinemacının kendi özel olanakları dışında hemen hemen hiçbir olanağı yoktur. Türk sineması kısa filmin şimdiye dek sadece adını duymuş olduğu için bu olanaksızlık kısa filim konusunda daha da belirlidir. Genç sinemacılar, kısa filimciler ağır ekonomik koşullar altındadır. Ortaya çıkan örnekler ise kısa filim yönetmenlerinin kendi paralarıyla yapabildikleri filimlerdir. Genç sinemacıların çoğu lise ve üniversite öğrencisidir. Örneğin bir genç sinemacının arada sırada kafasından piyasadan ya da başka yerlerden olanak sağlamak düşüncesi geçse bile, içinde bulunduğu bu durumu elle tutulurcasına duymakta ve onu somut olarak değerlendirmektedir: daha uzun bir süre kendi olanakları dışında hiçbir gücü olmayacaktır. Bu olgu, yeni sinemanın, genç sinemacının kendi sanat gücünü ülkesinde ve dışarda tanıtlamasıyla çözüme kavuşacaktır ancak.

Ama o döneme kadarki ekonomik dramını, denklemi nasıl çözecektir genç sinemacı?

Kanımızca bu sorunun karşılığı hemen, kesinlikle ve kararlı olarak verilmelidir: ÖRGÜTLENEREK.

Şu noktanın da hemen eklenmesi gerekiyor: böyle bir örgütlenme, pratikte daha çok ekonomik bir örgütlenme niteliğinde olacaktır genç sinemacı için. Aralarında siyasal ve estetik «asgari müşterekler» bulunan genç sinemacılar, sonunda bu en önemli aşamayı ekonomik anlamda birleşerek gerçekleştirecеklerdir.

Genç sinemacı için ekonomik sorun bir yaşama, varolma sorunudur. Kişisel para gücü tükenen genç sinemacı ya yeni sinemadan çekilmek zorunda kalır, ya da yeni kişisel para olanakları bulana dek beklemeyi göze alır. Durum ortada, genç sinemacı olayların dışına düşer, coşkunluğunu yitirir, durgun dönemde başka alanlara kayar. Yeni bir

sinema ise hızlı ve sürekli bir biçimde yapıtlarını vermek zorundadır. Ülkenin koşulları da bunu gerektiriyor. Yeni sinemanın şu günler içinde bulunduğu «birikim ve yetişme dönemi» çok sayıda yapıtların ortaya çıkmasını gerektiriyor. Kendini eğitmesi ve yetiştirmesi açısından da böyle, içinde bulunduğu savaşta güçlenmesi açısından da gerektiriyor. □

GAYE PETEK

DEVRİM VE SİNEMA

ÖN YAZI

«Devrim» ve «Sinema» sözcüklerini arkalarındaki bilimsel anlam ağırlıklarıyla birleşik bir nitelikte kulanmak ve sürdürmek bir genç sinemacıların başlıca amacıdır. Bundan böyle bütün açıklamalarımızda bu sözcüklere raslanacaktır hep. Yazıların, eleştirmelerin çeşidine göre de yukarıda söz konusu edilen kavramlarla ilgili değişik sorunlar ve sorularla karşılaşılacaktır. Bu sorunlar ve sorulara karşılık aramadan önce, sorun ve soruların kesinlikle ortaya konulmasını öneriyoruz. Kısa ama açıkça yazmak gerekir: karşımızdaki sorunlar ve sorunlar çok sayıda. İlk elde en yalın biçimleriyle bunları açıklamaya çalışacağız, ilerdeki yazılarda da çeşitli yönleriyle incelemeye ve araştırmaya.

Devrim ve sinema sözcüklerini yanyana kullandık ya, yine de öncelik devrimde. Devrim düşüncelerimizin temellerine kök salmış durumdadır. Sinema ise devrimin çevresinde deviniyor. Genç sinemacılar içinde, belki adamına göre temel sinema da olabilecektir. Ama böyle toplu bir çıkışta önemli olan, devrim sorununun apaçık ortaya çıkmasıdır. Yörünge: devrim.

Buradan şu sorulara geçiyoruz: elimizdeki ya da tasarımızdaki sinema devrimin içinde mi düşünülüyor? yoksa yalnızca kendi devrimini mi arıyor? Konuyu daha açarsak, sinemada devrim yapmak var bir, devrim adına sinemayı kullanmak var iki. İşin özü bence burada. Arkadan seçilmiş olan amaç nedir, ne olmalıdır? soruları gelir.

Ortada bir geleneksel kültür sorunu da var. İnsanların ortak yapıtları, düşünceyi ve eylemi bugünlere getirmiş değerler. Bu soruna bakarken belirli bir açı ve belirli bir yöntem gerekiyor, örneğin bir sanatçı, özellikle bir genç sinemacı geleneksel kültürün verilerine sırtını çevirebilir mi? Bir genç sinemacı oluşma, değişme ve devrim sürecini geleneksel kültürün getirdikleriyle nasıl ve hangi ölçülerde birleştirecektir? Sonra bir filim alıcısıyla yapılacak bir devrim nasıl olur?

Genç sinemacı, sanatçı olarak, öteki bilinçleri devingen kılmalıdır. Devrim günlerinde bizim anladığımız bir genç sinemacı olayların içindedir, yeri gelince alıcısını yalnızca filim çekmek için kullanmaz. Gerçekten devrimin ve devrim eyleminin içindedir çünkü. Genç si-

nemacı sineması ve alıcısıyla toplumu devrime çağıramıyorsa, hem sanatçı ve devrimci değildir. Burada bir sorun daha çıktı ortaya hemen; kendini devrime adamış bir genç sinemacı, olaylara yalnızca alıcısının arkasından mı bakacaktır? yoksa kavgaya doğrudan doğruya mı girecektir? Alıcısını falan bir yana bırakıp.

Sinemacının olup bitenleri saptaması, bir bununla uğraşması onun toplum ve devrime dönük bir sinema yaptığını gösterir mi? Filimleri yalnızca kentsoylulara sunuluyorsa, o sinemacı devrimci ve toplumcu bir sanatçı mıdır?

Bildiğim kadarı kültür ve bilinç satılmaz. Genç sinemacı da sırasında filimlerini koltuğunun altına alıp dolaşacaktır. Filimlerini emekçiye ve köylüye gösterecektir, hiçbir karşılık istemeden.

Özetlersek genç sinemacı belirtilen nitelikleriyle, sanatıyla devrim yapacaktır. Bizim seçmemiz bu.

□

MUTLU PARKAN

GENÇ VE SORUMLULUĞU

Sanatçı kendi kişisel dünyasının sınırlarını (sorunlarını) aşabilmek, yerinin ve durumunun önemini bilmek ve yüklendiği sorumlulukların bilincinde olmak zorundadır. İster şair, ister, ressam, ister yazar, ister sinemacı olsun bu böyle. Sorumsuz bir sanatçı düşünülemez zaten. Öte yandan, gerek yaygınlığı, gerek etkileme gücü ve gerekse içerdiği olanakları bakımından gerçekten çağımızın sanatıdır SİNEMA. İşte buraya bir nokta koymalıdır GENÇ SİNEMACI. Çünkü bu noktada öbür sanatçılardan ayrılır sinemacı. Terazinin sorumluluk kefesi daha bir ağır basar sinema sanatında.

Sinemacı ilkin kendi halkına karşı sorumluluklar taşır. Halkı doğrudan doğruyu etkilemektedir sinema çünkü. Sinemacı, özellikle genç sinemacı, yıllarca sermayeci düzenin halkın uyutmak için bir propaganda, bir beyin yıkama aracı olarak kullandığı sinemaya artık gerçek anlamını vermek zorundadır. Bu aynı zamanda sinemacı için tarihsel bir görevi de yüklenmek demek olacaktır. Bu güne değin sinemacının yapmadığını, yapamadığını genç sinemacılar yüklenmiş bulunuyoruz.

Savaşımız hem çok yönlü hem de çetin görünüyor. Bu savaşı kazanmamız ya da yitirmemiz önem'i değil bence. Önemli olan bu savaşa atılmaktır şimdi. Çünkü savaş dünyanın bütün köşelerinde çeşitli biçimlerde açılmıştır ve sürdürülmektedir. Kesin başarı, zafer, dünyanın bütün köşelerindeki bu savaşlar kazanıldığında elde edilmiş olacaktır.

Bizler bu ülkenin genç sinemacıları olarak, kendi halkımıza olduğu kadar, dünyanın bütün ezilen ve aldatılan halklarına ve insanlarına karşı da sorumlu olduğumuzu biliyoruz.

JAK ŞALOM

BIR

Toplumun temel kurumlarının bir'den fazla yerde adamakıllı sarsılmaya başladığı 1968. Savaş görmemiş kuşak, kurgulu dünyasına kuşkuyla, tedirginlik ve sorumlulukla bakıyor. Bir yanda temel kurumların oturmamış kimlikleri ile çöktürücü bir kargaşa ve bunun içinde bilinçli genç kişi; öte yanda, yine aynı ortam içinde, eylem'e geçirilmesi gereken yığınlar. Ön sesleridir devrimin duyulan.

Doygun göbeklerin «bunalım psikozu» dedikleri. Neye karşı olduğlarını bilenler varolan düzeni suçluyorlar. Ümitle, heyecanla, kinle. Değişen kişi, tüketici bir toplumun üyesi olmaktansa, üretici olacak bir toplumun savaşını vermeyi yeğliyor. Genç kavramı apayrı bir boyut kazanır, kuşağının oluşturduğu bağlam içinde.

Kentsoylu bir toplumda genç, kültürün ve sanatın özerkliğini reddetmekle başlıyor işe. Kendisinin «aydın olma» rolünü geri itiyor. Devrimin sanatçısı oluyor. Kültürün aldatıcı bir alternatif olduğunu savunuyor; gerçek bir alternatifin ancak altyapıda oluşacağını ileri sürüyor.

Altyapıyı değiştirmek için savaşıyor genç insan. «Yeni kurulacak bir uygarlıkta», yeni bir ekonomik düzen içinde, yeni değerlere ulaşmak için veriyor bu savaşı.

Örgütleniyor. İçinde bulunduğu örgütün, politik yanıyla, devrim bilincinin yaratılmasında sanatçıya en büyük yardımı yapacağını biliyor. Sanatçı, yeni bir uygarlığın oluşmasına katkıda bulunuyor eylemiyle.

İşte, **devrimin sineması**, yeni kurulmakta olan bu uygarlığın sinemasıdır. Bu uygarlıkla birlikte, sinema da değişmektedir. Sinemada değişen şey, bir yandan bunun toplumdaki rolü, öbür yandan bu sinemayı düşünen ve yapanların sorumluluğudur. (Döneceğiz buraya). Sinemada devrim yapmak, öbür alanlarda yapılacak devrimleri öncelemeyi ya da en azından onlarla birlikte eylemi yürütmeyi öngörüyorsa, işe bununla başlamak çokşeyi değiştirebilecektir.

Evet, «köklü bir dönüşüme kadar» filim yapmanın «temel koşullarında» bir değişiklik olmayacaktır. Ekonomik, politik, ahlâksal baskılarla karşılaşacaktır genç sinemacı. Bunları yenmesi çok güç olacak, seçtiği yolda ilerlerken arkadaşlarının bir bir yok oluşlarını görecektir belki de. Bilmektedir ki, yeni bir sinemanın ortamının yaratılması «Ülkenin toplumsal yapısının bütünüyle değiştirilmesi olayına ayrılmaz biçimde bağlıdır». Bu yüzden yapacağı sinema «politik» bir sinema olacaktır. Devrime doğru, politik savaşa destek olmaktır görevi, yapacağı filmlerle. Bu görevi en başta, ödünsüz ve dönülmez bir biçimde kabul edecektir. Film-

leri, «herşeyden önce kurtuluş için bir eylem», sonra da birer «film» olacaklardır. Sanatı bir devrim olarak görecektir genç sinemacı.

Yeni yapılar ve tasarılar doğarken, varolan yapıların hiçbirine uymayan film ekipleri, örneğin grevciler ve öğrenciler üzerine filmler yapacaklar, bu filmlerin değerleri yalnızca belgesel niteliklerinden ileri gelmeyecek, bunlar varlıklarıyla bilinçlenme yolunda katkıda bulunacaklar, bir devinimin itici gücü olacaklardır.

Sorumluluğu büyüktür genç sinemacının. Kendisine sorular sorulmaktadır çünkü: «Sinemacılar, devrim için ne yapıyorsunuz?» «Elinizdeki bütün olanakları devrimin yararına kullanmanın kesin gerekliliğinin bilincine varmak ve buna ivedilikle inanmak zorundasınız».

Genç sinemacı kendisine yöneltilen soruları yanıtlayacak ve diyecektir ki: «Evet, sinema bir silâhtır». Elindeki her olanağı kullanarak, film çekimi için bütün gereçleri sağlayacak, eylemi ölümsüzleştirmek için her an hazır olacak, bunu gerçekleştirdikten sonra filmini alışılmış düzenin dışında her olanaklı gördüğü yerde ve hatta sokakta gösterecektir. Diyecektir ki: «Bildirilerim filmlerdir benim. Özgür ve bağımsız bir sinema için savaşıyorum. Şimdilik, bu sinema, nesnel açıdan bakıldığında bir eylem sineması olacaktır. Çünkü devrime hizmet zorundadır.»

Sorumluluğunu bilen genç sinemacı **ilk ödevinin film yapmak** olduğunu sözde, yazıda kalan düşüncelerinin kendisini gitgide çıkmaza götüreceğini bilecektir. Bildirisini film olarak iletecektir, devrimi yaratacak olan emekçi sınıflara. Bunu yapmadığı sürece, bu düzenin savunucularından daha çok SUÇLU olacağını hiçbir zaman unutmayacaktır. Evet, sinema bir sanayidir aynı zamanda. Filmler de bu sanayiin ürünleri. Her sanayi ürünü gibi bir film de yenilenmek için üretim düzeninin çalışmasını gereksinir. Genç sinemacı bunu unutmayacak ama bu yenilenmeyi sağlamak için bütün varlığını ortaya koyacaktır. **Film yapmak ve bunu göstermek, genç sinemacının en önemli görevidir.**

Sorunlar çoktur. Bunları eylemiyle çözecektir genç sinemacı. Kuramla uygulamayı birbirlerinden ayrılmaz bir biçimde ele alacak, bağnaz düşünceleri geri itecek, çevresinden etkilenecek ama aynı zamanda onu etkilemeye çalışacak, saçmalıkları bir yana bırakarak «ülkesindeki geleneksel sanatın artıklarından değil, bütün bir insanlık kültürünün geniş kalıtından özgür bir biçimde yararlanacaktır». Kaybedecek bir şeyi yoktur onun. «Geçmişsizdir», evet. Ama geleceğe dönüktür. Yarını hazırlar. Sarsılmaz inancı ve EYLEM'i ile. FİLMLERİ İLE.

Tartışmamızı sürdüreceğiz.

Not: Bu yazıda çeşitli yazarlardan, yerlerden alıntılar var. Kimlerden, nerelerden aldığımı belirtmiyorum bunları. Bu sözlerin söylenmiş olmaları önemli, sahiplerinin adları değil, ondan.

VEYSEL ATAYMAN

DEVRIMCI SINEMA

Bu yazıda niteliklerinden çok devrimci bir sinemanın azgelişmiş toplumlardaki yerini ve ortaya çıkma nedenini ele alacağız.

Toplumların gelişiminin bilimsel yoldan açıklanması, sömürücü sınıfın fikir tarihi boyunca desteklediği, toplumsal çelişkileri soyut çözümlerle ortadan kaldırma iddiasında olan idealist düşünce biçiminin gölgesi altındaki altyapısal yasaların aydınığa kavuşturulması, giderek azgelişmiş ülkelerin kendi bilinçlerine vardırılması yolundaki yoğun çalışmanın uzun bir geçmişi olmadığı gibi, yıllar yılı bir sömürü düzeni içinde yoğrulup, kentsoylu kültürün şartladığı bakış açısından, hastalığının nedenini yalnızca üstyapısal olaylar arasında arayan toplumumuzun azgelişmişliğinin nedenine bilimsel açılardan bakabilme yeteneğini kazanması için sürdürülen çabalar, çok daha kısa bir geçmişe sahip.

1960 devrimi aracılığı ile ezilen sınıfların temsilcileri, kapitalizme ve onun aşaması olan emperyalizme karşı çıkma olayını ortaya atınca, çıkarı gereği mevcut sömürü düzenini kesif bir tutuculukla savunan kapitalist blok ve onun ülkemizdeki uçları, sosyal bir düzene kavuşma özlemi ile ortaya atılan sınıf çatışmasını üstyapısal bir çekişme olarak göstermekte, ezilen yoğun halk kütlerinin sınıflar arası üretim ilişki ve biçimlerinin bilincine varması için, belirlı tutucu çevrelerin desteğini de sağlayarak bütün ağırlıkları ile gelişmeye karşı koymaya çabalamaktadır. Aslında bir bilinçlenme olayının ortaya çıktığının en büyük simgesidir bu.

Tutucuların savunduğu mevcut üretim biçiminin, sınıf ilişkilerinin tanınması ile, yeni üretim biçimi, yeni bir sosyal düzen tasarlanması da ortaya çıkacağına göre, bu gelişmeyi, var olan düzenin tanınması ve yenisi uğruna inkârı diye biçimleyebiliriz.

Yeni sömürgecilikle var oluş savaşı sürdüren tüm azgelişmiş ülkelerin sorunları hemen hemen bir; ancak çoğun ülke yanında, gerçek anlamda bir ulusal sinemayı ortaya koyamıyan, kamerayı toplumsal ilişkilerin, altyapısal gerçeklerin tanıtılması yolunda araç koşamayan üç beş ülkeden biriyiz. Varoluş savaşının sürdürülmesi, mevcut sinema düzeniyle bir hesaplaşmanın kaçınılmazlığını beraberinde getirmektedir. Somut bir çatışma ve çözümün sadece altyapıda doğabileceği gerçeği gözönünde tutulursa, kurulu sinema düzeninin yerini ve özünü saptadığımızda, tüm azgelişmiş ülke sinemalarının neden halktan, sömürülen yoğun kütleden kopuk olması gerektiğini ve bunun karşısında gelişecek bir sinemanın eski düzeni yadsımadaki ve yeni düzen-

deki yerini buluruz.

Sinema olayı genellikle kentsoylu sınıfların baskın olduğu ileri kapitalist ülkelerde ortaya çıkmış, belirli bir iki ülke dışında, topluma dönük olmaktan çok, aynı ülkelerde baskın düşünce biçimi olan idealizm gibi ayakları yerden kesik, halk yığınlarının gerçek sorunlarının çok ötesinde, üstyapısal olay ve kavramlar arasında gezinen bir sinema olmuştur. Başlangıçta sinemaya yabancı kalan azgelişmiş ülkeler, giderek sinema olayının varlığından haberdar olunca, aktarma bir sinema kurmak gereksinmesini duymuşlar, varlıklarını ülkelerin azgelişmişliğine dayandıran, kişiyi köleleştirme özlemi güden kapitalist bloklar, sermaye yatırımlarına kültürün bu yeni ve en etkin dalını da eklemekte gecikmemişler, geniş bir açıdan bakıldığında gerçek güdümlü sinema ortaya çıkmıştır böylece.

Altyapıda ekonomik tutsaklıktan kurtulamıyan az gelişmiş ülke sineması, halk gerçeklerine es geçen, toplumun ilerlemesine karşı koyan, sömürücü sınıfın ereğine hizmet etmekten kaçamaz bu nedenlerle.

Kurulu düzensizliği yadsıyan, halk tabakaları ile somut bir ilişkiyi kendine amaç güden, gerçek bir bağımsızlık ve özgürlük tutkusuyla ortaya çıkan genç sinema, var olan düzenle at başı gitmekten kaçınamıyan sinema düzeninin tam karşısında yer alacak, sorunlara eğiliş ve çözüm arayış biçimi ile gerçekten devrimci gerçekten ulusal bir sinema olacaktır. Etkinlik gücü yadsınmayacak denli büyük olabilecek devrimci sinema, düzen çelişiklerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığına göre, kendinden önceki sinema düzeninin bir antitezi olacak ve ortaya yeni sentezi koyacaktır.

Bu sentezin ortaya çıkışı, nasıl azgelişmişliğin bünyesindeki çatışmanın bir sonucu ise, aynı azgelişmişliğin bünyesindeki kısıcı, köstekleyici koşullarla yeni sinema olayının karşısına dikilmesi doğaldır. Ancak «Devrimci Sinema», devrimci eylem gibi kendini sürdürecek kişilerin bilimsel bir örgütlenme ile kişisel güçlerini, devrim uğruna ortaya koyabildiklerince güçlü olacak, etkili olacaktır. Sinema bir sanat olayıdır en başta. Yeni bir düzene geçişte ara tabakaların desteği, devrimci bir sinemada da somut bir şekilde kendini gösterir. Belirli bir kültür oluşumunu şart koşan sanatsal bir olayı halk yararına, bağımsızlık, özgürlük yolunda sürdürebilecek, sanatı toplumdan ayrı düşünmeyecek, kendi sınıflarının antıtezini geliştirecek, kendi kendini inkâr edip halka, köylüye inecek aydınlar gereklidir.

Soyut bir sanat anlayışına bağlı kalan, kamerası ile kişisel sorunları didikleyen, yapıtlarındaki öznel deneyleri gibi gösteren bilimsel bir örgütün dışında kalan bireysel yapıtlar, ortaya koyan aydın kişi, ne denli bağımsız olursa olsun, aydınlanmaya, bilinçlenmeye gerçek anlamda birşey katamaması bakımından, karşı eyleme yardımcı olur ister istemez.

AHMET SONER

İLK YAZI

SİNEMA ÜSTÜNE ilk yazım bu.

Bir yığın lâf dinledik yıllardır, bir sürü yazı okuduk, bol-bol da film gördük. Bundan böyle bizler de yazacağız.

Yıllardır sürüp giden bir savaştır sinema. Cepheler açıldı, şark cephesi-garp cephesi; kimi bozguna uğrayıp geri çekildi, kimi «allah allah» diyerek hücuma kalktı. Barışa yanaşmadı hiç biri. Daha da süreceğe benzer bu savaş. Şimdi artık bizler de giriyoruz bu savaşa bir ucundan.

Bir «genç sinema» olayı vardır bugün kuşkusuz. Çünkü birtakım filimler yapılmıştır iyi-kötü, yapılmaktadır ve daha da yapılacaktır. Bu arada yaşlanacaklardır «genç sinemacılar»; kimi piyasaya filim çekmiye başlayıp daha gençlere dudak bükecek, kimi de sürdürecek uğraşını, kısa filim yapmakta direnecektir. Ne olursa olsun daha gençler gelecektir geriden. Bu gün onbeş, yirmi kişiyse, yarın elli, yüz olacaktır ister-istemez.

Büyük lâf edip biçim denemelerine girişmektense, orta halli, dürüst filimler yapıp sağlam hikâyeler anlatılmalıdır. Çünkü filimleri halka çıkarmanın yolu bulunacaktır mutlaka.

Türk hikâyeciliği bulandırılmamış bir kaynaktır genç sinemacılar için. Elden geçirilecek dokuz, on bin hikâye vardır en azından. Hüseyin Rahmi, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket, Sadri Ertem'ler; Bekir Sıtkı, Sabahattin Ali, Sait Faik, İlhan Tarus'lar; Kemal Bilbaşar, Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Samim Kocagöz'ler; Kemal Tahir, Mehmet Seyda, Yaşar Kemal, Muzaffer Buyrukçu'lar; Fakir Baykurt, Tarık Dursun K., Mahmut Makal'lar ve daha birçokları. Özüyle ve sözüyle el değmemiş, bulunmamış bir define. Bütün bu yazarlar takımı beş, on bin kişiye seslenmektedir üstelik. Sinemanın gücü kat-kat üstündür oysa, kat-kat etkindir.

Önümüzde böyle gür bir kaynak varken her şeye sırt çevirebiliriz. Batıda ne yapılırsa yapılsın, bizi ilgilendirmemeli. Hiçbirimiz **Patagonya**'da filim çekildiği için filim yapmıyoruz.

Bir ilk yazının karmakarışık olması olağandır. Çünkü her şeyi birden yazmak istiyor kişi, fırsatını bulmuşken.

Umutluyuz, bir şeyler olacaktır mutlaka. Çünkü **bütün düzenler, değiştirilmeyi bekler.**

PAPİRÜS

27. sayı çıktı

ÇEKOSLOVAKYA'DA ENTELLEKTÜEL HAYAT (ÖZEL SAYI)

P. K. 627 — Karaköy

İstanbul

ENGİN AYÇA

SİNEMAYI YENİDEN ICADETMEK

Halka, halkın istediğini vermek, onu kazanmış olmak mı demektir, yoksa onun kültürel koşullandırılmasının tecimsel bir yolda sömürülmesi mi demektir?

Glauber Rocha

Hepimiz, herkes sinemacı, gazeteci, doktor, mühendis, esnaf, tüccar vb. olmadan önce birlikte yaşayan, aynı toplumsal alınyazısını paylaşan bireyleriz. Dolayısıyla herşeyden önce «yalın birey» olarak birbirimiz karşısında, yaşadığımız toplum içinde sorumluluklarımız var. Hepimiz herşeyden sorumluyuz. Topluma yapılan herşey bireye de yapılıyor demektir, aynı şekilde bireye yapılan herşey topluma yapılıyor demektir. Toplum ile bireyler arasındaki bu ortaklık, bireyin toplum içinde olanlara katılmasını gerektiriyor. Bu gerçek demokrasilerde böyle olmaktadır.

Toplumun alınyazısı ve gidişi hakkında hepimiz söz sahibi olmalıyız ve sorumluluklar yüklenmeliyiz, bu bizim hakkımızdır, görevimizdir. Sonradan herkes bu düzeyde katıldığı, bağlandığı ortak yaşamı, seçtiği uğraş dalında geliştirir, ileri götürür ya da bu yaşamın kavgasını yapar.

Biz kimiz ve nerede yaşıyoruz? Yaşadığımız toprakların iç sorunları nedir? Diğer ülkelerle olan ilintilerimiz hangi değerler üstüne kurulmuştur? Genel olarak bu sorulara vareceğimiz en ilkel doğru nesnel cevaplar -ki bunun için ne sosyolog, ne bilgin, ne iktisatçı, ne filozof olmak gerekliliği var- bize Türkiyenin alınyazısının geleceğinin nereye doğru gittiğini çok basit de, çok yüzeyde de olsa gösterir. Yaşadığımız toplumun bireyleri olarak, sorumluluklarımızı takınıp ya bu gidişi kabul ederiz ya da reddederiz ve bundan sonraki eylemlerimiz aldığımız bu karara uygun olarak seçtiğimiz özgül çalışma alanlarında gelişir.

EYLEM SİNEMASI

Bir ülkenin değiştirilmesi ancak eylemle mümkündür. Dolayısıyla bu ülkenin bu yoldaki sanat çalışmaları da eylemci olmak zorunluluğundadır. Kurulmuş bir düzenin değiştirilmesi ancak siyasal bir eylemle mümkündür. Bizim konumuzdaki sinema da bu siyasal eyleme katılmalıdır; ayrı ayrı yapılacak filimlerden önce sinema yoluyla yapılacak bir eylem önemli ve bu yönde yapılacak filimler de bir takım eyleme itici sloganlar öne atmalıdır. Devrimin hizmetindeki bir sinema (sinemanın hizmetinde devrim değil) toplumun açık olarak incelemesini yapabimeli, çarpışmakta olan güçleri (sınıfları) gösterebilmeli, bunların yok edilmesi için çalışmalıdır.

Bu sözü geçen eylem sineması nasıl ve kimlerle gerçekleşebilir? Eylem sineması emekçilerin sinemasıdır. Bunu yapabilmesi için ülkenin gerçeklerini iyi bilmek ve doğru yansıtmak zorundadır. Bu zorunluluk eylemci sinemacıları gerçeklerin içinde sinemaları ile yaşamağa iteler. Artık sinemacıların kendi kurdukları üstün sanat dünyalarından, dışarıdan, tepeden, sözümona gerçeklere ışık tutması ve çözümler bulması palavrası atılamaz. Sinemacılar, sanatçılar diye ayrı bir aydınlar kategorisi eylem sineması için söz konusu değildir. Guevara'nın dediği gibi «aydın, aydın olarak intihar etmeli», halka, sömürülen işçi, emekçi sınıflara karışmalıdır. Kurtuluş savaşımız emekçi sınıfların savaşıdır.

Bunu böyle söylerken hasımlarımızın kimler olduğunu, nasıl hareket ettiklerini iyice bilmek te zorundayız. Hiçbir kurulu düzen kendisini ortadan kaldırmak isteyen çalışmalara izin vermez; gerekli bütün önleyici tedbirleri alır, gerekirse zor ve şiddet kullanarak bu çeşit kıpırdanışları yok etmek ister.

SİNEMAYI YENİDEN İCADETMEK

Sinemanın doğuşuna ve gelişmesine baktığımızda, hemde uzun boylu derinlemesine bakmağa pek gereği yok, apaçık bir gerçek beliriyor: Lumière'in sinemayı yalnızca bilimsel çalışmalara yarıyacak bir buluş olarak görmesine rağmen, kısa zamanda para kazanmaya elverişli görülmesi ve bu yolda geliştirilerek bir sinema endüstrisinin kurulması sinemanın geleceğini belirledi. Sinema kapitalist burjuva ülkelerde gelişmiş ve kapitalist düzenin iktisadına uygun olarak şekillenmiştir. Bu sinemanın estetiğide, ideolojiside kapitalist düzenin politikasının içindedir. Burjuva toplumun ve burjuva sanatçıların bir icadıdır bugünkü dünyaya hakim sinema.

Yeni toplum ve yeni insan kavramı için yeni bir sinema yaratma, içinde bulunduğumuz koşulların ve inandığımız insancıl değerlerin olağan bir sonucudur. Sinemayı yeniden icadetmek, fakat nasıl? Brezilyalı yönetmen G. Rocha bir yazısında, Brezilya Yeni Sineması için şöyle diyor: «Yeni Sinema her filmine, Lumière gibi, sıfırdan başlıyor. Sinemacılar sıfırdan başlıyarak yeni gerilimlerle, yorumlarla, ritimle ve değişik bir şiirle sinema yaratırlarken filim çekerken öğrenmek, teoriye pratiği paralel olarak yaklaştırmak, her pratikten sonra teoriyi tekrar formüle etmek... gibi çok tehlikeli bir devrimci serüvene atılıyorlar»

Sinemayı genel anlamda icadetmek derken, sinemayı meydana getiren herşeyi tekrar yaratmak demek istiyoruz (Öz-biçim, yapım, dağıtım, gösterim, oyun, dekor, ışık...) Genç Sinema için öz ve biçim tartışmaları sadece gevezeliktir. Genç Sinema bunları birbirinden ayırmaz. Ortaya çıkan yapıt bu ikisinin bir bütünüdür. «Devrimci siyasal öz ile buna en uygun artistik biçimin meydana getirdiği bir ünite».

Bu yeni icadolunacak Genç Sinema, insanın insan olarak sömürülmeden, kendi alınyazısına sahip, özgür ve mutlu olarak yaşıyacağı bir toplum için savaşacaktır.

MEHMET GÖNENÇ

ÖZGÜR BİR SİNEMA

Kapitalist aşamanın bir ürünü olan sinema, düzenin kendine özgü üretim biçimine göre koşulandırılmıştır. Yapımcının kazanç amacıyla para yatırdığı bir filim seyirciyi sadece eğlence psikozu içinde sinema salonuna çekmek ve yatırılan parayı fazlasıyla geri almak durumunu ortaya çıkarmıştır.

Böylece kapitalist düzen içinde sinema, bir yanıyla büyük seyirci yığınlarını etkileme açısından toplumsal, öteki yanıyla yapımcıya ve onun kazanç eğilimine bağlı olarak bireyseldir. Bu iki nitelik sinemanın temel çelişkisi olarak bir arada oluşagelmiştir bugüne dek. Bir takım öz ve biçim kalıpları ve onları sürekli olarak tekrarlayan memur-yönetmenler, karanlık salonların bilinçsiz tiryakisi biçiminde ortaya çıkan seyirci tipi bu temel çelişkinin doğal sonuçlarıdır. Ve giderek azgelişmiş ülkelerde emperyalizmin halkı afyonlamasına da yardımcı olurlar.

Gerçek bir sinemacıyı tedirgin eden ve onun her türlü özgürlüğünü ortadan kaldıran bu durumun mutlaka aşılması gerekmektedir. Bu gereksinme, gelişmiş ya da azgelişmiş ülkelerdeki GENÇ SİNEMA olayı ve savaşının ortak amacını ortaya çıkarır.

Bu amaç da düpedüz özgür ve bağımsız bir sinemadır. Dikkatle bakıldığında savaş özellikle Türkiye gibi azgelişmiş ülkelerde siyasaldır. Çünkü düzen değişmedikçe, onun üstyapısal bir kurumu olan sinema da değişemez. Böylece genç sinemacının siyasal sorumluluğu ve eylemi kaçınılmak bir sonuçtur.

Ancak bu, sinemayı piyasanın aracı durumuna getirmek biçiminde yorumlanmamalıdır. Sinema bir araç değil, doğruda ndoğruya bir sanattır. Kentsoyluların sahte bir sanat sevgisiyle böyle bir savı öne sürmesi gerçekte onun ve sinemasının bu savaşta pek de güçlü olmayan silâhlarından biridir. Çünkü devrimin gerçekleştiği kimi ülkelerde yeni düzene göre yeniden kurulan sinema kapitalist ülkelerin sinemasına ağır basmaktadır.

Ancak amaç özgür sinema olduğuna göre onu gerçekleştirme savaşı devrimden sonra da sürecektir. Bu da gerçekte sinemanın bir sanat olarak kendine özgü evrim koşullarını sürekli olarak gerçekleştirmesi demektir.

Bu oluşun bilincinden hiçbir zaman uzaklaşmamak Genç Sinemacının yalnızca bir görevi değil aynı zamanda onun bir ahlâk sorunudur da.

YENİ UFUKLAR

Aylık fikir ve sanat dergisi

Ekim sayısı çıktı

P. K. 1034 Karaköy

GENÇ SİNEMA'DAN

Genç Sinema dergisi, elinizdeki sayının yazılarından, içeriğinden belli olacağı gibi bir sanat dergisi değildir, bu amaçta olmıyacaktır. Genç Sinema dergisi, Genç Sinemacıların seslerini kamu oyuna duyurmaları, yetişmeleri ve birleşmeleri için bir ortamdır sadece. Kısa filimcilerin bir yayın organıdır. Bilinen sinema düzeninin dışında kalarak şimdilik kısa filim yapan sinemacıların bağımsızlıklarını, devrimciliklerini, özgünlüklerini sürdürebilmeleri ve oluşturabilmeleri için biraraya gelişleridir, örgütlenmeye doğru bir adımdır. Dergide göreceğiniz adların hemen hiçbirinin amacı sinema yazarı olmak değil, doğrudan doğruya filim yapmak, sinema sanatçısı olmaktır; önemli bir bölümüyse yaratıcılıklarının ilk ürünleri olarak kısa filimlerini gerçekleştirmiş ve seyirci karşısına çıkarmış olanlardır, bir başlangıç olarak. Türkiye'de son iki yılda yapılan kısa filimlerin sayısının, elli şu kadar yılda yapılan kısa filimlerin sayısından çok olduğu gerçeği gözününe alınırsa yeni yapıtların arka arkaya geleceği, artacağı açıktır. Nitekim açısından da. Genç Sinemacıların tek amacı, çok kısa bir zaman içinde eldeki yapıtlara daha sağlam, daha başarılı ve daha çok sayıda açıkladıkları genel ilkelere uygun, kişilikli ve çeşitli filimler eklemektir.

Genç Sinema, daha doğrusu ortam, daha da doğrusu topluluk Bildiri'de çizilen görüşleri benimseyen ya da bu görüşlere yeni katkılarda bulunacak bütün öncü, özgür devrimci, bağımsız sinemacılara açıktır.

Dergi şimdilik aylık, olanaklar elverdiğinde 15 günlük olarak yayımlanacaktır. Bu sayıda sizlere **Veysel Atayman,Engin Ayça, Üstün Barışta. Mehmet Gönenç, Mutlu Parkan, Gaye Petek, Ahmet Soner** ve **Jak Şalom**'un yazılarını sunuyoruz. Önümüzdeki sayılarda Genç Sinemacıların yazıları yanında **Ali Gevgilili, Tarık Kakınç, Onat Kutlar** gibi tanınmış sinema yazarlarının yazılarına da yer verilecektir.

Saygılarımızla.

GENÇ SİNEMA. Aylık sinema dergisi. Sahibi ve sorumlu yazı işleri yönetmeni Ömer Pekmez. Yönetim Yeri : Eşrefefendi Sokak, Konak Apt. 214 Kurtuluş - İstanbul. Abonesi : bir yıllık 12 lira, iki yıllık 20 lira. Dizgi ve baskı: Gün Matbaası. (Baskı Tarihi : 1.10.1968)

YIL 1 EKİM 1968 SAYI 1